

A KISÜZEMI BORTERMELÉSRE VONATKOZÓ HAZAI PÉNZÜGYI JOGI SZABÁLYOK

DOMESTIC FINANCIAL LAW RULES FOR SMALL-SCALE WINE PRODUCTION

Tóth Dávid Attila*

Absztrakt

A tanulmány célja a magyarországi kisüzemi bortermelés pénzügyi jogi szabályozásának bemutatása, különös tekintettel a jövedéki adó rendszerére. A jelenlegi szabályozási kereteket a 2016. évi LXVIII. törvény (Jöt.) határozza meg, amely meghatározza a kisüzemi bortermelő státuszának feltételeit és az adómentességi szabályokat. A tanulmány ismerteti a kisüzemi bortermelők által előállítható termékek jellemzőit, a szakmai és jövedéki nyilvántartási kötelezettségeket, valamint a termelői borkimérés és közvetlen értékesítés jogi kereteit. A jövedéki adórendszer fő célja a központi költségvetési bevételek biztosítása mellett a versenysemlegesség elősegítése és az illegális borpiac visszaszorítása. A kutatás továbbá kitér az uniós jogharmonizációs kötelezettségekre és az Európai Unió által meghatározott szabályozásokra, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak a magyar kisüzemi bortermelésre.

Kulcsszavak: bortermelő, jövedéki adó, csendesbor, habzóbor, termelői borkimérés

Abstract

The aim of this study is to present the financial legal regulations of small-scale wine production in Hungary, with a particular focus on the excise tax system. The current regulatory environment is governed by Act LXVIII of 2016 on Excise Tax (Jöt.), which defines the conditions for obtaining small-scale wine producer status and the rules for tax exemptions. The study details the characteristics of the products that small-scale producers are permitted to produce, the professional and excise record-keeping obligations, as well as the legal framework for direct sales and producer wine retailing. The primary goals of the excise tax system are to ensure central budget revenues, promote competitive neutrality, and curb the illegal wine market. Additionally, the research addresses the European Union's harmonization requirements and the EU regulations that have a direct impact on Hungarian small-scale wine production.

Keywords: wine producer, excise, still wine, sparkling wine, producer wine retailing

*Legjobb bor nincs, csak legkülönlegesebb, leginkább
kézimunka-igényes, maximális szakmaisággal készülő bor
van. – Szepsy István*

---

* Tóth Dávid Attila, ötödéves jogász hallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, tda.dagesz@gmail.com; Konzulens: Dr. Varga Zoltán PhD, egyetemi docens, tudományos és nemzetközi dékánhelyettes, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Államtudományi Intézet, Pénzügyi Jogi Tanszék, zoltan.varga@uni-miskolc.hu

Bevezetés

Jelen tanulmány célja a kisüzemi bortermelői tevékenység bemutatása a hatályos hazai pénzügyi jogszabályoknak megfelelően. Hazánkban különösen nagy jelentősége van a szőlő- és bortermelésnek, világhírű hazai boraink, és hazai nemesített szőlőfajtáink is vannak. A Tokaji borvidék az UNESCO világörökség részét képezi, és ezen kívül rengeteg oltalom alatt álló hazai borvidék van. Az Európai Unió szintjén is jelentős szabályozással találkozunk. Az oltalom megjelölése az Európai Unió *borreformjának* köszönhető, 2009 augusztus 1-től az alábbi új kategóriákat vezették be: 1. földrajzi jelzéssel ellátott borászati termékek: a) oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott borászati termékek (OEM), b) oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott borászati termékek (OFJ) 2. földrajzi jelzés nélküli borászati termékek (FN).¹ Az uniós szabályokat csak érintőlegesen fogom a tanulmány részévé tenni. Hazánkban már a 11. században adót fizettek a bor után – igaz először a szőlő után mely nélkülözhetetlen gyümölcse a bornak. Többféle elnevezése volt Magyarországon a boradónak: csöboradó, hegyvám, bordézma, dézma, dézma, szőlődézma, dézsmaváltság. Természetesnek mondható, hogy mind az egyetemes, mind a magyar jogtörténetben találunk példákat a boradóra, ami egy napjainkban is működő közteher, hiszen Adam Smith szavait idézve: *az ADÓ olyan befizetés, amely a társadalom működésének az ára. Nincs olyan ismert civilizáció, amiben ne lenne (lett volna) adózás.*

1. A borászatra vonatkozó jövedéki szabályozás

A tanulmány fő gerincét képezi ezen fejezet, amely a kisüzemi bortermelőkre irányadó pénzügyi jogi szabályokat fogja ismertetni. A jövedéki adórendszert Magyarországon az 1993. évi CIII. törvénnyel vezették be, amely a fogyasztási adó egyes területeit váltotta fel. A bor jövedéki termékkörbe vonására 2000. augusztus 1-jétől került sor, ez alapján jövedéki adótörvény a fogalom meghatározás terén különbséget tesz szőlőbor és egyéb bor között, melyeket később együttesen a borként említi.² A jogalkotókat a kezdetektől fogva a közösségi követelményekhez való igazodás vezérelte, így a jövedéki adó harmonizált adónemnek számít. A harmonizált jövedéki szabályozást három alapvető jogszabálycsoport alkotja:³

1) A horizontális jövedéki irányelv: általános szabályokat tartalmazó keretirányelv, amely rendelkezik a jövedéki-adóköteles termékek előállításáról, feldolgozásáról, raktározásáról, adófelfüggesztéses rendszerben történő mozgásáról és a termékek figyelemmel kíséréséről. Az irányelv meghatározza a termékköröket és néhány eljárási szabályt is megfogalmaz.

2) A vertikális irányelvek: termékkörönként rögzítik a jövedéki adó szerkezetét és annak mértékét.

3) A harmadik csoportot az eljárási szabályok jelentik, amelyek főleg rendeleti formában szabályozzák az egyes jövedéki adóztatással összefüggő dokumentumok tagállamok által alkalmazandó formáját, tartalmát.⁴

¹ Borászati termékek jelölési útmutatója (letöltés dátuma: 2024.10.07., letöltés helye: <https://boraszat.kormany.hu/download/c/39/20000/jelolesi-utmutato.pdf>)

² A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különleges szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvény (a továbbiakban: Jtv.) 54/B § (2) bek. a) pont

³ NÉMETHNÉ Czaller Zsuzsanna: A jövedéki szabályozás szerepe és változásai Magyarországon, különös tekintettel az EU-csatlakozás óta eltelt időben és a visszaélések tükrében. In: Gyakorlat és Tudomány: dolgozatok a BGF Pénzügyi és Számviteli Kara tudományos műhelyéből. Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügyi és Számviteli Kar, Budapest, 2007. 136.

⁴ NÉMETHNÉ i.m. 136.

A legfőbb jogforrása a kisüzemi bortermelésnek ma a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény. (a továbbiakban: Jöt.)⁵ Jogforrások közé tartozik a 435/2021. (VII. 16.) Korm. rendelet a szőlő-bor ágazatban folytatott hatósági eljárásokról és teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről, a 26/2021. (VII. 29.) AM rendelet a szőlő- és bortermelés részletes szabályairól, a Jöt. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 45/2016. (XI. 29.) NGM rendelet (továbbiakban: Vhr.), és a szőlészetről és borászatról szóló 2020. évi CLXIII. törvény.

Az Európai Unió adójogi jogalkotásában fontos számunkra a Tanács (EU) 2020/1151 irányelve (2020. július 29.) az alkohol és az alkoholtartalmú italok jövedéki adója szerkezetének összehangolásáról szóló 92/83/EGK irányelv módosításáról (a továbbiakban: Tanácsi Irányelv).⁶

E szabályok célja a jövedéki adó mértékének meghatározása, a bortermelők adókötelezettségének kezelése, és a kisebb méretű termelők adminisztrációs terheinek csökkentése. A Jöt. Preambuluma értelmében a jövedéki adó célja továbbá az államháztartás feladatainak ellátásához szükséges bevételek biztosítása, a versenysemleges adórendszer működtetése, és, a jövedéki adózás területén jelentkező jogharmonizációs kötelezettségek teljesítése az Európai Unióban.⁷ Magyarországon az elmúlt 16 évben végbement gazdasági, politikai, jogi változások alapvetően meghatározták az éppen hatályos jövedéki szabályozás minőségét. A rendszerváltást követően az államháztartás számára egyre jelentősebbé váltak az ún. *érzékeny áruk*, az alkohol, a dohány gyártmányok, a kőolajszármazékok adójából származó adóbevételek és ennek arányában, a szabályozásban is minőségi változás következett be.⁸ A jövedéki adórendszer célja, hogy hatékonyan biztosítsa az állam adóbevételét, mozgósítsa tartalékait, szorítsa vissza az adókerülés lehetőségeit, teremtsen meg az adóbefolyás biztonságosabb feltételeit. Célja továbbá, hogy a gazdasági élet szereplőit ne érje hátrány, szoruljon vissza a jövedéki termékek illegális piaca, a jövedéki termékeknek a feketegazdaságban betöltött meghatározó szerepe. A jövedéki adórendszer ezen céljaival összeegyeztethetetlenek az adókerülést célzó különböző jogsértések, mint az olajhamisítások, a cigarettacsempészet, az illegálisan előállított pálinka, vagy a borhamisítások ügyei.⁹

A Jöt. a következőképpen határozza meg a kisüzemi bortermelő fogalmát:

1. az a borászatiüzem-engedéllyel rendelkező, más borászati üzemtől jogilag és gazdaságilag független személy;
2. aki az utolsó három borpiaci év átlagában kevesebb, mint évi 1000 hl csendes bort állít elő,
3. továbbá az a más borászati üzemtől jogilag és gazdaságilag nem független,
4. borászatiüzem-engedéllyel rendelkező személy, aki a kapcsolatban lévő másik borászati üzemmel együttesen kevesebb, mint évi 1000 hl csendes bort állít elő,
5. mindkét esetben feltéve, hogy nem kíván adóraktári engedéllyel működni.¹⁰

Kisüzemi bortermelő az lehet, aki kereskedelmi céllal kíván szőlőbort előállítani és megfelel a Jöt. előírásainak. A feltételeket önállóan, vagy gazdasági, jogi kapcsolatban lévő másik borászati üzemmel együttesen teljesíti. Kisüzemi bortermelő a szőlőt művelő családtagok közössége is, ha a szőlőbor-előállítást közösen használt pincében végzik.¹¹ A Jöt. egyben rögzíti a kisüzemi bortermelés feltételeit is. A bortermelő:

- a. rendelkezik érvényes borászati üzemengedéllyel,

⁵ 2016. évi LXVIII. törvény a jövedéki adóról (a továbbiakban: Jöt.)

⁶ A Tanács (EU) 2020/1151 irányelve (2020. július 29.) az alkohol és az alkoholtartalmú italok jövedéki adója szerkezetének összehangolásáról szóló 92/83/EGK irányelv módosításáról (a továbbiakban: Tanácsi irányelv)

⁷ Jöt. Preambulum

⁸ NÉMETHNÉ i.m. 136.

⁹ NÉMETHNÉ i.m. 136.

¹⁰ Jöt. (3) bek. 16. pont

¹¹ Jöt. 137. § (4) bekezdés

- b. nem minősül kockázatos adózónak,¹²
- c. három borpiaci év átlagában évente maximum 1 000 hl csendes bort állít elő,¹³
- d. szőlőt feldolgozási céllal csak belföldön vásárol,
- e. sűrített szőlőmust és finomított szőlőmustsűrítmény kivételével más borászati terméket¹⁴ nem vásárol,
- f. palackos erjesztésű habzóbort kizárólag saját előállítású csendes borból állít elő, és a készlet mennyisége nem haladja meg az 50 000 palackot,
- g. az előállítható termékeken kívül más jövedéki terméket nem állít elő, nem raktároz, nem forgalmaz.

1.1. Csendes és habzóbor

A kisüzemi bortermelő csendes és habzóbort állíthat elő. Ez a kettő egyben jövedéki terméknek minősül,¹⁵ és ezek egyben közvetlen fogyasztásra szánt italok.¹⁶ Csendes bornak minősül a Jöt. szerint – a habzóbor és az egyéb habzó erjesztett ital kivételével – az olyan termék, amelynek

a) tényleges alkoholtartalma 1,2 térfogatszázaléknál több, de legfeljebb 15 térfogatszázalék, feltéve, hogy a végtermékben található alkohol teljes mértékben erjedésből származik,

b) tényleges alkoholtartalma 15 térfogatszázaléknál több, de legfeljebb 18 térfogatszázalék, feltéve, hogy mindennemű alkoholtartalom-növelés nélkül állították elő, és a végtermékben található alkohol teljes mértékben erjedésből származik.¹⁷

A habzó bor olyan termék, amely dróttal, szalaggal vagy más módon rögzített, gomba formájú dugóval lezárt palackban van, vagy benne a 20 °C-on oldott állapotban jelen lévő széndioxid által előidézett túlnyomás 3 bar vagy annál nagyobb, és tényleges alkoholtartalma 1,2 térfogatszázaléknál több, de legfeljebb 15 térfogatszázalék, feltéve, hogy a végtermékben található alkohol teljes mértékben erjedésből származik.¹⁸

Az adóalap is eltér annak függvényében, hogy a jövedéki termék csendes vagy habzóbor. Csendesbor esetében az adó alapja a csendes bor mennyisége hektoliterben kifejezve,¹⁹ az adó mértéke hektoliterenként 0 forint.²⁰ A habzóbor adó alapja a habzóbor mennyisége hektoliterben kifejezve.²¹ Az adó mértéke hektoliterenként 18 100 forint.²²

2. A termékforgalmazás szabályai

A kisüzemi bortermelő az előállított termékeit alanyi jogon, külön jövedéki engedély nélkül értékesítheti.²³ Szabadforgalomba bocsátott jövedéki terméket kereskedelmi céllal belföldről másik tagállamba adóraktár engedélyese, bejegyzett feladó, eseti igazolt feladó, jövedéki

¹² Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 157. §. (a továbbiakban: Art.)

¹³ Jöt. 3. § (3) bekezdés 16. pont

¹⁴ A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályaon kívül helyezéséről szóló 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VII. melléklet II. részében felsorolt termékek.

¹⁵ Jöt. 3. § (1) bek. 29. pont

¹⁶ Jöt. 3. § (1) bek. 34. pont

¹⁷ Jöt. 3. § (3) bek. 8. pont

¹⁸ Jöt. 3. § (3) bek. 13. pont

¹⁹ Jöt. 127. § (1) bek.

²⁰ Jöt. 127. § (2) bek.

²¹ Jöt. 128. § (1) bek.

²² Jöt. 128. § (2) bek.

²³ Jöt. 137. § (8) bek

engedélyes kereskedő és kisüzemi bortermelő adhat fel.²⁴ A kereskedelmi célú szállítás akkor kezdődik, amikor a jövedéki termék belföldön elhagyja az adóraktár területét, a jövedéki engedélyes kereskedő telephelyét, az eseti igazolt feladó, illetve a bejegyzett feladó feladási helyét vagy másik tagállamban az illetékes hatóság által bejegyzett személy telephelyét.²⁵ A kereskedelmi célú szállítás pedig akkor fejeződik be, amikor a jövedéki terméket belföldön az adóraktár engedélyese, a bejegyzett kereskedő, az eseti bejegyzett kereskedő és a jövedéki engedélyes kereskedő, vagy másik tagállamban az illetékes hatóság által bejegyzett személy átveszi.²⁶

Nem kereskedelmi célú a szállítás, ha az egyik tagállamban szabadforgalomba bocsátott, megvásárolt jövedéki terméket a magánszemély saját felhasználására, saját maga szállítja másik tagállamba. Annak megállapítása érdekében, hogy a jövedéki termék magánszemély saját felhasználását szolgálja, az állami adó- és vámhatóság a következő szempontokat vizsgálja a kisüzemi bortermelő esetében:²⁷

- a) a magánszemély rendelkezik-e az e törvény szerinti engedéllyel vagy kérte-e e törvény alapján a nyilvántartásba vételét;
- b) a birtokban tartás indoka;
- c) a jövedéki termék birtokban tartásának helye vagy a szállítás módja;
- d) a jövedéki termékkel kapcsolatos valamennyi okmány;
- e) a jövedéki termék jellege;
- f) a jövedéki termék meghaladja-e csendes és habzóbor, egyéb csendes és habzó erjesztett ital esetében együttesen 90 liter (ebből habzóbor és egyéb habzó erjesztett ital legfeljebb 60 liter).²⁸

3. Adófelfüggesztésre vonatkozó rendelkezések

Az adófelfüggesztéssel szállítás feltétele, hogy a kisüzemi bortermelő ezt a szándékát előzetesen bejelentsen a NAV-nak. A csendes bort, saját előállítású csendes borból előállított palackos erjesztésű habzóbort exportáló vagy másik tagállamba feladó kisüzemi bortermelőt az állami adó- és vámhatóság nyilvántartásba veszi.²⁹ A nyilvántartásba vétel után kiadott regisztrációs számmal indíthat szállítmányt az EMCS-en (Excise Movement and Control System – Jövedéki Árumozgás és Ellenőrző Rendszer) keresztül e-TKO kiállításával.³⁰

Szállítási okmányként:

1. belföldön adófelfüggesztéssel és szabadforgalomban is egységesen borkísérő okmány (BKO),³¹
2. EU tagállamba
  - a) adófelfüggesztéssel szállításhoz e-TKO,
  - b) szabadforgalomba bocsátott termékek szállításához pedig egyszerűsített kísérő okmány (EKO),³² vagy
  - c) annak adattartalmával megegyező egyéb kereskedelmi okmány használható.

²⁴ Jöt. 62. § (1a) bek.

²⁵ Jöt. 62. § (1c) bek.

²⁶ Jöt. 62. § (1d) bek.

²⁷ Jöt. 62. § (3) bek.

²⁸ Jöt. 62. § (3) bek. a–f pont, h pont

²⁹ Jöt. 42. §

³⁰ Jöt. 3. § (1) bekezdés 17. pont.

³¹ Jöt. 3. § (3) bekezdés 6. pont.

³² Jöt. 3. § (1) bek. 13. pont, Jöt. 137. § (1) bek.

A BKO- és az EKO-nyomtatványként is beszerezhető vagy elektronikusan is előállítható. A BKO-nyomtatványt a hegyközségek, az EKO-nyomtatványt a NAV értékesíti. Az elektronikus előállításához szükséges sorszámartományt kérelemre BKO-nál a hegyközség, EKO-nál pedig a NAV adja ki.³³

3.1. Adófizetési- és adókötelezettség

Az adókötelezettség a következő esetekben keletkezik:

a) a jövedéki terméket belföldön előállítják,
b) 1 a jövedéki terméket importálják vagy szabálytalanul behozzák,
c) másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott jövedéki terméket kereskedelmi céllal vagy csomagküldő kereskedelem keretében belföldre szállítják, vagy
d) másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék kereskedelmi célú vagy csomagküldő kereskedelem keretében végzett szállítása során az e bekezdésben szabálytalanságot belföldön követik el.³⁴ A szakaszban megjelölt szabálytalanság azon esetét rögzíti, amikor a szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék tagállamok közötti kereskedelmi célú és csomagküldő kereskedelem keretében végzett szállítása során a szállítmány egésze vagy annak egy része nem érkezik meg a címzetthez, a teljesen megsemmisült vagy helyrehozhatatlanul károsodott jövedéki termék kivételével.³⁵ Az adófizetési kötelezettség keletkezésére számos rendelkezés van, amelyek közül a csendes és habzóborra vonatkozik:

- a) a jövedéki termék szabadforgalomba bocsátásával, a szabadforgalomba bocsátás időpontjában,
b) másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott jövedéki terméknek kereskedelmi céllal belföldre szállításával,
c) jövedéki termék csomagküldő kereskedelem keretében belföldre szállításával,
d) másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék kereskedelmi célú vagy csomagküldő kereskedelem keretében végzett szállítása során a 3. § (1) bekezdés 44. pont c) alpontja szerinti szabálytalanság belföldön történő elkövetésével.³⁶

4. Elszámolás

A kisüzemi bortermelő évente egyszer, a borpiaci év³⁷ végén számol el nyilvántartása alapján:

- a) a saját termelésű és vásárolt szőlőmennyiségéről,
b) az előállított, tárolt, kitarolt csendes és habzó bor mennyiségéről,
c) a készletváltozásokról,
d) a borpiaci év tényleges zárókészletéről,
e) a hivatalos zár felhasználásról.³⁸

Az elszámolást a borpiaci év végét követő szeptember 10-ig az agrárpolitikáért felelős miniszter rendelete³⁹ szerinti nyomtatványon kell benyújtani a hegyközséghez. A hegybíró az elszámolás adatokat a beérkezéstől számított 21 napon belül elérhetővé teszi a NAV számára.

³³ Vhr. 13/A.§.

³⁴ Jöt. 6. §

³⁵ Jöt. 3. § (1) bek. 44. pont c)

³⁶ Jöt. 7. § (1) bek.

³⁷ Az előző év augusztus 1-től a következő év július 31-ig tartó időszak.

³⁸ Jöt. 137. § (3), (7) bek.

³⁹ AM. rendelet

5. A termelői borkimérés szabályai

Valószínű, hogy Eger főutcáin járva, vagy Tihanyban már talákoztunk borárusító üzlettel. Ezek egy kisüzemi bortermelő tulajdonában vannak, és ezen árusítási lehetőséget és annak feltételeit is a Jöt. rögzíti. Termelői borkimérés az intézmény elnevezése. A termelői borkimérés kiskereskedelmi egység. Mivel azonban a bor jövedéki termék, ezért a termelői borkimérésre nem csak a kereskedelmi szabályok érvényesek, hanem a jövedéki termékek értékesítésére vonatkozó szabályok is. A termelői borkimérés az egyszerűsített adóraktár engedélyes vagy a kisüzemi bortermelő

a) saját előállítású csendes borának,
b) saját előállítású csendes borból előállított palackos erjesztésű habzóborának és
c) kedvezményes párlatának egyszerűsített az egyszerűsített adóraktárban, a kisüzemi bortermelő telephelyén vagy a kisüzemi bortermelő, adóraktár engedélyese használatában lévő, a kereskedelemről szóló törvény szerinti üzletben elvitelre vagy kóstolás céljából helyben fogyasztásra történő, a kereskedelemről szóló törvény szerinti vendéglátás tevékenységnek nem minősülő értékesítése.⁴⁰ A termelői borkimérés keretében értékesített borászati termékre a kisüzemi bortermelő borkimérés-nyilvántartást köteles vezetni. A borkimérés-nyilvántartásban a tárgynapon összesen értékesített, kóstolásra és elvitelre kimért mennyiségeket a tételek és a kiserelési egységek szerint összesítve kell bevezetni. Nem kell rögzíteni a borkimérés-nyilvántartásban azokat az értékesítéseket, amelyekről a kisüzemi bortermelő az adott tétel forgalomba hozatali azonosítóját tartalmazó számlát állított ki.⁴¹ A borászati üzem vagy a termelői borkimérés területén kívül, a kisüzemi bortermelő által a végső fogyasztó részére történő értékesítés esetén a kitarolt tételről borászati kísérőokmányt kell kiállítani. A kitelepülést követően a borászati üzembe visszaszállítandó borászati termékről borászati kísérőokmányt kell kiállítani.⁴²

6. A jövedéki kiskereskedelmi tevékenység

A kisüzemi bortermelők számára a Jöt. biztosítja a jövedéki kiskereskedelmi tevékenység végzését. Ennek két fontos előnye, hogy egyrészt, nem kell teljesíteniük az általános jövedéki engedéllyel rendelkező nagykereskedőkre vonatkozó szigorú feltételeket, másrészt közvetlenül érhetik el a fogyasztókat, akár a saját pincészetükből, akár piacokon vagy rendezvényeken. A jövedéki kiskereskedő jövedéki terméket belföldön csak adóraktár engedélyesétől (ideértve a megszűnt adóraktárt az engedély hatályvesztését követő 30 napig), termékét adóraktárban tároló személytől, felhasználói engedélyestől, kisüzemi bortermelőtől és jövedéki engedélyes kereskedőtől szerezhet be.⁴³ A jövedéki kiskereskedő az állami adó- és vámhatóság előzetes engedélye alapján mástól is beszerezhet jövedéki terméket, az e törvényben meghatározott személyeket kivéve.⁴⁴ A jövedéki kiskereskedő jövedéki terméket készpénzfizetéssel nem szerezhet be, kivéve adóraktárból vagy kisüzemi bortermelőtől 200 ezer forintot meg nem haladó értékű jövedéki termék beszerzését.⁴⁵

Jövedéki kiskereskedő a kereskedelemről szóló törvény szerinti mozgóbolt útján a jövedéki terméket abban az esetben forgalmazhat, ha az állami adó- és vámhatóságnak a mozgóbolton keresztül történő értékesítés megkezdését – a végrehajtási rendeletben

⁴⁰ Jöt. 3. § (3) bek. 25. pont

⁴¹ 26/2021. (VII. 29.) AM rendelet a szőlő- és bortermelés részletes szabályairól 31. § (5) bek.

⁴² 26/2021. AM rendelet 31. § (6) bek.

⁴³ Jöt. 68. § (1) bek.

⁴⁴ Jöt. 68. § (2) bek.

⁴⁵ Jöt. 68. § (3) bek.

meghatározott adattartalommal legkésőbb 5 munkanappal megelőzően bejelenti.⁴⁶ Mozgóbolt útján sör, csendes és habzóbor, egyéb csendes és habzó erjesztett ital, köztes alkoholtermék és alkoholtermék kiszerveve, és a kiskereskedelméről szóló törvénynek megfelelően értékesíthető.⁴⁷

A kereskedelemről szóló törvény szerinti vendéglátást vagy szálláshely-szolgáltatást folytató jövedéki kiskereskedő üzletében és az ahhoz tartozó raktárában – a vendégeknek már kiszolgált termékek kivételével – alkoholtermékből, csendes borból és egyéb csendes erjesztett italból a végrehajtási rendeletben meghatározott mennyiségű bontott termék az abban meghatározott feltételekkel tárolható.⁴⁸ Vendéglátást folytató jövedéki kiskereskedő:

a) elvitelre csendes bort és egyéb csendes erjesztett italt csak 25 litert meg nem haladó kiszereelésben,

b) 25 litert meghaladó kiszereelésű csendes bort italadagoló szerkezeten keresztül vagy az állami adó- és vámhatóság által előzetesen jóváhagyott átfolyásmérővel ellátott szerkezet útján forgalmazhat.⁴⁹

7. Adómentesség, adókedvezmény és adó-visszaigénylés

A kisüzemi bortermelőkre vonatkozó kedvezményeket a Jöt. és a 2020/1151 Tanácsi irányelv határozza meg. Ugyanakkor a Tanácsi irányelv meghatározza a független kisüzemi bortermelő fogalmát az adókedvezmény alkalmazásakor: kedvezményes adómértékek tekintetében független kisüzemi bortermelő az a bortermelő, amely jogi és gazdasági szempontból független minden más bortermelőtől, amely minden más bortermelő telephelyétől fizikailag elkülönült telephelyet használ és amely nem licencia alapján működik. Amennyiben azonban két vagy több kisüzemi bortermelő együttműködik, és az összesített éves termelésük nem haladja meg az 1 000 vagy adott esetben a 20 000 hektolitert, akkor e bortermelők egy külön független kisüzemi bortermelőként kezelhetők.⁵⁰ Kedvezményes jövedékiadó-mértéket alkalmazhatnak a független kisüzemi bortermelők által előállított borra, a következő korlátozásokkal:

1. a kedvezményes adómértékeket nem lehet alkalmazni az évente átlagosan több mint 1 000 hektoliter bort előállító vállalkozások esetében,

2. a kedvezményes adómértékeket a normál nemzeti jövedékiadó-mérték legalább 50 % ában kell meghatározni.⁵¹

A tagállamok kötelezettséget vállalnak arra, hogy bármely általuk esetlegesen bevezetett kedvezményes adómértéket egyformán alkalmazzanak a más tagállamokban elhelyezkedő független kisüzemi bortermelőktől a területükre beszállított borra is. Különösen azt biztosítják, hogy egy más tagállamból származó szállítmányra soha ne vessenek ki magasabb adót, mint annak pontos hazai megfelelőjére.⁵²

A megfizetett adó visszaigénylésére jogosult a szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék belföldről, kereskedelmi céllal másik tagállamba történő szállítása esetén a terméket feladó adóraktár engedélyes, jövedéki engedélyes kereskedő, bejegyzett feladó, kisüzemi bortermelő vagy eseti igazolt feladó, a szállítás befejezését követően,⁵³ továbbá a szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék belföldről, kereskedelmi céllal másik tagállamba történő szállítása esetén a terméket feladó adóraktár engedélyes, jövedéki engedélyes

⁴⁶ Jöt. 69. § (1) bek.

⁴⁷ Jöt. 69. § (2) bek.

⁴⁸ Jöt. 70. § (1) bek.

⁴⁹ Jöt. 70. § (2) bek.

⁵⁰ Tanácsi irányelv 9a. cikk (2) bek.

⁵¹ Tanácsi irányelv 9a. cikk (1)–(2) bek.

⁵² Tanácsi irányelv 9a. cikk (3) bek.

⁵³ Jöt. 12. § d, pont

kereskedő, bejegyzett feladó, kisüzemi bortermelő vagy eseti igazolt feladó és a csomagküldő kereskedő, ha a szállítás során a nem belföldön elkövetett szabálytalanságot megfizették a jövedéki adót és erről bemutatja a másik tagállam illetékes hatóságának igazolását.⁵⁴

8. Az adóraktár

Két fogalmat érdemes tisztázni, egyik az adóraktár engedélyes, a másik pedig az adóraktár. Az adóraktár engedélyese az állami adó- és vámhatóság vagy egy másik tagállam illetékes hatósága által az adóraktár működtetésére kiadott engedéllyel rendelkező személy.⁵⁵ A jövedéki engedélyes kereskedő által nyújtandó jövedéki biztosíték összege sör, csendes és habzóbor, egyéb csendes és habzó erjesztett ital, köztes alkoholtermék és alkoholtermék esetében 20 millió Ft.⁵⁶ Nem kell jövedéki biztosítékot nyújtani, ha a jövedéki engedélyes kereskedő a tevékenységét kizárólag csendes borral, és – ha a jövedéki engedélyes személy egyszerűsített adóraktári engedélyes vagy kisüzemi bortermelő, a saját előállítású csendes borából előállított – palackos erjesztésű habzóborral folytatja.⁵⁷

Az adóraktár az adóraktár engedélyese által működtetett, jövedéki termék adófelfüggesztési eljárás keretében történő előállítására, birtoklására, tárolására, felhasználására más termék előállításához, feladására és átvételére, továbbá másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott, kereskedelmi céllal belföldre feladott jövedéki termék átvételére és szabadforgalomba bocsátott jövedéki termék, kereskedelmi céllal másik tagállamba történő feladására szolgáló,

a) fizikailag, így különösen fallal, kerítéssel, mérési ponttal elkülönített, egy technológiai egységet képező, belföldön található üzem, raktár, amely megfelel az e törvényben meghatározott feltételeknek,

b) egy másik tagállam jogszabálya vagy illetékes hatósága által az adóraktár engedélyezésére meghatározott feltételeknek megfelelő hely.⁵⁸ Jövedéki termék adóraktárban állítható elő, birtokolható és tárolható az adófizetési kötelezettség keletkezéséig, kivéve a kisüzemi bortermelő által előállított csendes bort, valamint előállítható vagy tárolható palackos erjesztésű habzóbor.⁵⁹

Az adóraktár nyilvántartása tartalmazza:

- a) a jövedéki termék azonosítására vonatkozó adatokat,
- b) a készletváltozásokat növekedési-csökkenési jogcímenként és összesítve,
- c) a jövedéki termék előállításához felhasznált, a gyártmánylapon szereplő nem jövedéki termékre vonatkozó mennyiségi adatot,
- d) a jövedéki termék adófizetési kötelezettség alóli mentesülést eredményező felhasználásával előállított termékre vonatkozó mennyiségi adatot,
- e) a zárjegykészlet-változásokat növekedési-csökkenési jogcímenként és összesítve és
- f) a Jöt. szerinti készletfelvétel alkalmával kimutatott készleteltéréseket (többlet vagy hiány).⁶⁰

Az adóraktár engedélyese a jövedéki termék előállításához beszerzett és felhasznált anyagok származását, eredetét bizonylattal, import esetén vámokmánnal, saját termelés esetén a számviteli törvény számviteli bizonylatra vonatkozó rendelkezései szerint kiállított belső

⁵⁴ Jöt. 12. § f, pont

⁵⁵ Jöt. 3. § (1) bek. 5. pont

⁵⁶ Jöt. 28. § (1) bek. c, pont

⁵⁷ Jöt. 28. § (4) bek.

⁵⁸ Jöt. 3. § (1) bek. 4. pont

⁵⁹ Jöt. 19. § (1) bek. e, pont

⁶⁰ 45/2016. (XI. 29.) NGM rendelet a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (a továbbiakban: NGM rendelet) 21. § (3) bek.

okmánnyal igazolja.⁶¹ Ha az adóraktár engedélyese által szabadforgalomba bocsátott jövedéki terméket a kiszállítást követő 72 órán belül részben vagy teljes mennyiségében visszaszállítják az adóraktárba, az adóraktár engedélyese a visszaszállított jövedéki termékről bizonylatot állít ki, amely tartalmazza:

- a) az adóraktári készlettípust és a kiszállítás jogcímkódját,
- b) a jövedéki termék megnevezését,
- c) a jövedéki termék – a csendes bor kivételével – KN-kódját,
- d) a jövedéki termék fajtakódját,
- e) a jövedéki termék mennyiségi adatait az (1) bekezdés e) pont ec) alpontja szerinti módon és
- f) az (1) bekezdés szerinti bizonylat azonosító számát.⁶²

A borászati hatóság ellenőrzési tevékenységének támogatása érdekében az állami adó- és vámhatóság az egyszerűsített adóraktár-engedélyes nevének, címének, cégnevének, székhelyének és adószámának megjelölésével az Európai Gazdasági Térség valamely szerződő államából további feldolgozás céljából, vagy az Európai Gazdasági Térségen kívüli országból behozott borászati termék – Jövedéki Árumozgás és Ellenőrző Rendszerben nyilvántartott – kísérőokmányának nyilvántartott adatait átadja a borászati hatóság részére.⁶³

9. A nyilvántartások és az ePincekönyv

A kisüzemi bortermelőnek a Korm. rendeletben meghatározott szakmai-jövedéki nyilvántartást kell vezetnie. Ez lehet kisüzemi bortermelői regiszter, általános bortermelői regiszter vagy online bortermelői regiszter.⁶⁴ A szakmai-jövedéki nyilvántartás a borászati üzemben előállított vagy az abba betárolt borászati termékeket és az azokon végzett műveleteket tételenként tartja nyilván.⁶⁵ A kisüzemi bortermelői regiszter és az általános bortermelői regiszter papíron és elektronikusan is vezethető.

A papír alapon vezetett szakmai-jövedéki nyilvántartást a borászati termék tárolásának helyén kell tartani. A borászati üzemengedélyesnek gondoskodnia kell a szakmai-jövedéki nyilvántartás biztonságos helyen történő őrzéséről, tartásáról. A papír alapon vezetett szakmai-jövedéki nyilvántartás elvesztését, megsérülését vagy megsemmisülését a borászati üzemengedélyes 72 órán belül köteles a borászati üzem helye szerint illetékes hegybíró részére írásban bejelenteni. A papír alapon vezetett szakmai-jövedéki nyilvántartást az ellenőrzést végző hatóság felszólítására két órán belül kell bemutatni. A papír alapon vezetett szakmai-jövedéki nyilvántartást úgy kell kitölteni, hogy az adatok olvashatóak és megváltoztathatatlanok legyenek. A bevezetett, hibás adatot áthúzással, a javítás dátumának feltüntetésével és aláírással lehet érvényteleníteni.⁶⁶

A regiszterek elektronikusan csak az előírt feltételeket biztosító számítógépes programmal vezethetők. Ha a bortermelő a kisüzemi bortermelői regisztert és általános bortermelői regisztert ilyen programmal szeretné vezetni, akkor az ePincekönyv-rendszerrel napi szintű adatkapcsolatot fenntartó, a miniszter által nyilvántartásba vett számítógépprogram (EPK) használatának szándékát legkésőbb a kezdést megelőző munkanapon, írásban be kell jelenteni a hegybírónak.⁶⁷

⁶¹ NGM rendelet 21. § (6) bek.

⁶² NGM rendelet 36. § (5) bek.

⁶³ 2020. évi CLXIII. törvény a szőlészettről és borászatról (a továbbiakban: Btv.) 21. § (4) bek.

⁶⁴ A szőlő-bor ágazatban folytatott hatósági eljárásokról és teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 435/2021. (VII. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 42. §, 43. §, 44. §

⁶⁵ AM. rendelet 29. § (1) bek.

⁶⁶ AM. rendelet 34. § (1)–(4) bek.

⁶⁷ Korm. rendelet 76. §

Az ePincekönyv a szőlő-bor ágazat elektronikus információs rendszere.⁶⁸ Az ePincekönyv rendszert a szőlő-bor ágazat átláthatóságának növelése, a hatékony ágazatirányítás, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusainak legalacsonyabb adminisztrációs terhet eredményező végrehajtása érdekében a miniszter hozza létre és a HNT működteti.⁶⁹ Az ePincekönyv rendszer adatbázisa állami tulajdonban áll, amely felett a rendelkezési jogot tulajdonosi joggyakorlóként a miniszter gyakorolja.⁷⁰ Az ePincekönyv rendszer tartalmazza:

- a) a borászati üzemengedélyek adatait,
- b) a felvásárlási jegyeket,
- c) a szüreti bejegyzéseket,
- d) a termelési jelentéseket,
- e) a szakmai-jövedéki nyilvántartásokat,
- f) a származási bizonyítványok adatait,
- g) a forgalomba hozatalhoz kapcsolódó adatokat, ideértve különösen az analitikai vizsgálat és az érzékszervi jellemzők megfelelésége vizsgálatának eredményét, valamint a forgalombahozatali azonosítót,
- h) a kísérőokmányokat,
- i) az értékesítési jelentéseket,
- j) a készletjelentéseket.⁷¹

Az ePincekönyv rendszer – az adatszolgáltatási kötelezettség megszűnését követő 5 évig – nyilvántartja.⁷² Az ePincekönyv rendszer a lekérdezést követő 60 napig nyilvántartja – az adatszolgáltató által a saját adatai vonatkozásában végzett lekérdezést kivéve – az ePincekönyv rendszerből egyedi azonosításra alkalmas módon lekérdezett adatokat és a lekérdezést végző személy nevét.⁷³

10. A kisüzemi bortermelői státusz megszűnése

A kisüzemi bortermelői tevékenység feltételeit már egy korábbi fejezetben bemutattam. Megszűnik a bortermelő státusza amennyiben:

- a. a rá irányadó feltételek megszűnnek vagy,
- b. kockázatos adózóvá válik.

A feltételek megszegését jelenti a csendes bor vásárlása, nem engedélyezett termékek beszerzése és forgalmazása, a palackos erjesztésű pezsgő maximális készletének túllépése a tevékenység végzésének időtartamától függetlenül. Az előállítható csendes bor mennyiségének túllépése a harmadik borpiaci év végén, az előző két év elszámolási adatainak figyelembevételével állapítható meg.

Az állami adó- és vámhatóság kockázatos adózónak minősíti azt a felszámolás, végelszámolás alatt nem álló, cégjegyzékbe bejegyzett adózót, csoportos adóalanyt vagy áfa-regisztrált adóalanyt, amely esetében a következő feltételek legalább valamelyike fennáll:

- a) szerepel a nagy összegű adóhiánnyal rendelkező adózók közzétételi listáján,
- b) szerepel a nagy összegű adótartozással rendelkező adózók közzétételi listáján,
- c) szerepel a be nem jelentett foglalkoztatottat foglalkoztató adózók közzétételi listáján,
- d) az állami adó- és vámhatóság üzletlezárás intézkedést alkalmazott vele szemben,

⁶⁸ 2020. évi CLXIII. törvény 1. § 6. pont

⁶⁹ 2020. évi CLXIII. törvény 18. § (1) bek.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ 2020. évi CLXIII. törvény 18. § (2) bek.

⁷² 2020. évi CLXIII. törvény 18. § (3) bek.

⁷³ 2020. évi CLXIII. törvény 18. § (4) bek.

- e) kényszertörlési eljárás alatt áll,
- f) a tárgyévben és az azt megelőző öt évben az állami adó- és vámhatóság által az adózó terhére megállapított összes adókülönbözlet meghaladja az adózó tárgyévre megállapított adóteljesítményének hetven százalékát azzal, hogy az adózó terhére megállapított összes adókülönbözletet csökkenteni kell a tárgyévben és az azt megelőző öt évben az állami adó- és vámhatóság által az adózó javára megállapított összes adókülönbözlettel,^{*}
- g) a terhére az állami adó- és vámhatóság által kiszabott, a tárgyévet megelőző két évben esedékessé vált mulasztási bírság – ideértve a jövedéki bírságot is – összege meghaladja az adózó tárgyévre megállapított adóteljesítményének hetven százalékát,
- h) székhelye székhelyszolgáltatóhoz van bejegyezve, és az adóigazgatási eljárás akadályozása miatt véglegessé vált döntésben eljárási bírságot szabtak ki terhére a tárgyévben vagy az azt megelőző három évben.⁷⁴

A kisüzemi bortermelőnek a feltételek megszegését követő hónap 15-éig, kockázatos adózóvá váláskor pedig haladéktalanul, elektronikusan egyszerűsített adóraktári engedély iránti kérelmet kell benyújtani a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz.⁷⁵

11. Összefoglalás

A tanulmány egy átfogó képet nyújt a magyarországi kisüzemi bortermelés pénzügyi jogi szabályozásáról, különös tekintettel a jövedéki adóra. Az alábbiakban összefoglalom a legfontosabb témaköröket:

A szőlőtermesztés és bortermelés története Magyarországon a római kortól napjainkig húzódik. Az adózás történelmi formái közé tartozott a csöböradó, hegyvám és bordézsma. A modern bortörvények és szabályozások alapjait a 19. században fektették le, az első átfogó törvényt 1893-ban fogadták el.

A 2016. évi LXVIII. törvény (Jöt.) határozza meg a kisüzemi bortermelő fogalmát, és egyben tevékenységének legfőbb szabályozási forrása is. Feltétel a kisüzemi bortermelői tevékenységnek, hogy jogilag és gazdaságilag független legyen más borászati üzemektől, és a termeléshez saját termesztésű vagy belföldön vásárolt szőlőt használjon fel. A kisüzemi bortermelők mentesülnek a jövedéki adó alól csendes bor esetén. Habzóbor esetében az adó hektoliterenként 18.100 forint. A jövedéki adórendszer célja a központi bevételek biztosítása, a versenysemlegesség és az illegális borpiac visszaszorítása. A jövedéki kiskereskedelmi tevékenységnek köszönhetően a termelők saját pincészetükből vagy kiskereskedelmi egységeikből közvetlenül értékesíthetik termékeiket. Termelői borkimérés során az értékesítés adminisztrációja egyszerűsített, de nyilvántartás vezetése kötelező. Az 1.000 hektoliteres termelési határ alatt adómentesség érvényesíthető. Az Európai Unió szabályai alapján a kedvezményes adómértékeket minden tagállamban egységesen kell alkalmazni. A kisüzemi bortermelőnek szakmai-jövedéki nyilvántartás vezetési kötelezettsége is van, amit megtehet papír alapon vagy elektronikusan. Státusza abban az esetben szűnik meg, ha a rá irányadó feltételek megszűnnek vagy ha kockázatos adózóvá válik.

⁷⁴ Art. 157. § (1) bek. a–h pont

⁷⁵ NAV_J31 „Kérelem a Jöt. szerinti tevékenységek engedélyezésére” elektronikus nyomtatvány.